

## osebne vesti

### Ivan Nemanič – šestdesetletnik

Ivan Nemanič je bil rojen 19. aprila 1931 v Slamni vasi pri Metliki kot najmlajši od dvanajstih otrok. Osnovno šolo je obiskoval v Metliki. Med vojno je delal na kmetiji svojih staršev. Po vojni je obiskoval gimnazijo v Metliki in Črnomlju, kjer je leta 1953 maturiral. Nato se je vpisal na Univerzo v Ljubljani. Diplomiral je iz zgodovine leta 1959.

Bil je dober študent. Za seminarsko nalogo o partizanskih bolnišnicah na Slovenskem je prejel študentsko Prešernovo nagrado.

Po diplomi je poučeval zgodovino na osnovni šoli v Vidmu pri Ptuj, po vrnitvi iz vojske leta 1960 pa na osnovni šoli Jože Laeko v Ptuj in na Brezovici pri Ljubljani, nato se je leta 1964 zaposlil v Arhivu Republike Slovenije. Sprva je bil arhivist, od leta 1975 do 1984 vodja delovne skupine za arhive prosvetnih, kulturnih, socialnih, zdravstvenih, cerkvenih provenienc in film, nato je prevzel vodstvo novoosnovanega odseka za filmsko arhivsko gradivo. Leta 1965 je opravil strokovni izpit za arhivista, leta 1974 specialistični izpit, leta 1979 pa mu je komisija pri Skupnosti arhivov Slovenije podelila naziv višji arhivist.

Ivan Nemanič je v arhivu opravljal vsa strokovna opravila od sprejemanja arhivskega gradiva do urejanja in popisovanja ter izdelave inventarjev.

Kmalu se je začel ukvarjati predvsem s problematiko filmskega arhivskega gradiva, ki ga je zakon o arhivskem gradivu leta 1966 ovrednotil kot registraturno in arhivsko gradivo. Leta 1968 je Arhiv Republike Slovenije začel zbirati filmsko gradivo na vsem območju Slovenije. Slovenski arhivi so se takrat dogovorili, da ga bo zbiral, evidentiral, varoval, obdeloval in dajal v uporabo samo republiški arhiv in da sami te dejavnosti ne bodo opravljali. Tedaj je začel z delom na filmu Ivan Nemanič, na tem področju edini v Sloveniji in eden redkih v Jugoslaviji. Opravil je pionirsko delo. Izkušenj ni bilo nikakršnih, potrebnega znanja tudi ne, gradivo je bilo pri raznih imetnikih, še največ v skladiščih Triglav filma. Mnogi zapisi so bili v zelo slabem materialnem stanju, mnogi še na gorljivem traku. Ni bilo pravih skladišč, ne naprav za obdelavo filma. A dolgoletna prizadevanja so rodila sadove. Posrečilo se je zbrati in v Arhivu Republike Slovenije deponirati vse znano filmsko gradivo, ki je nastalo na Slovenskem, zlasti starejše, ki je bilo zaradi različnih vzrokov najbolj ogroženo. Tako je danes v depojih Arhiva Slovenije prek 1000 filmov od prvih filmskih poskusov na slovenskem ozemlju leta 1904 do današnjih dni. Ob tem je strokovno rasel

tudi 16 let edini filmski arhivist Ivan Nemanič. Študiral je in se strokovno izpopolnjeval. Obiskal je filmske arhive v Jugoslaviji, tako Filmske novosti kot Jugoslovansko kinoteko in se zgledoval po njihovem delu. Ko se je leta 1977 udeležil mednarodnega arhivskega tečaja v Parizu – Stage technique je obiskal tudi Franeoski filmski arhiv v Bois d'Areyju. Nato je bil nekajkrat v nemškem filmskem arhivu pri Bundesarchivu v Koblenzu. Ogle dal si je tudi inštitut za film v Frankfurtu ter Nemško kinoteko v Berlinu. Pod njegovim vodstvom se je v Arhivu Slovenije oblikoval filmski oddelk, ki so se ob njem vzgledovali tudi kolegi s Hrvaške in iz Bosne in Hercegovine, ko so snovali svoja filmska arhiva.

Pripravil je obsežen filmski inventar (1982). Takega dela do tedaj v Jugoslaviji nismo imeli. Naslonil se je lahko le na nekatere filmografije. Priprava filmskega inventarja je bila dolgotrajno in zahtevno delo, ki ga je z vztrajnostjo, zagnanostjo in znanjem odlično opravil. V njem je popisanih 822 dokumentarnih filmov, 96 igranih ter 40 animiranih filmov, kolikor jih je Arhiv zbral do leta 1977. Inventar pomeni eno temeljnih del naše arhivistične literature.

Ivan Nemanič z delom nadaljuje. Potem, ko se je filmski oddelk okrepil za dva nova delavca, se vse bolj posveča obdelavi gradiva. Ob 90 letnici Božidarja Jakea (1989) je pripravil publikacijo Filmski zapisi Božidarja Jakea, ki je filmski inventar Jakčevih filmov. V njem je pokazal kako bogat vir podatkov za najrazličnejše raziskave je lahko film. Metodo izdelave inventarja je tokrat še izpopolnil. Sedaj pripravlja inventar Badjurvih filmov in inventar za ostalo filmsko gradivo, ki ga je arhiv pridobil po letu 1977.

Ivan Nemanič je tudi obveščal javnost o filmskem arhivu, njegovih strokovnih problemih in bogastvu njegovega izročila. Imel je referate na zveznih, republiških arhivskih kongresih in posvetovanjih ter na prireditvah drugih organizacij. Pisal je v slovenskih strokovnih glasilih in strokovnih glasilih drugod v Jugoslaviji ter dnevnem časopisu. Nastopal je tudi na televiziji. Pripravil je več predstavitev naših filmov za javnost, med njimi dobro obiskane večere Iz filmske zakladnice Arhiva Slovenije v Cankarjevem domu, filmske predstave za šole in druge. Pripravil je neme filme iz našega arhiva za mednarodni festival v Pordenonu. Pred leti je dal pobudo in opravil pripravljalna dela, letos pa s sodelavko postavil odmevno razstavo Filmski ob-

zornik 1946-1951 – zrcalo časa. Omeniti pa je treba tudi scenarij za film Soseska, kjer je upodobil sliko življenja na vasi v rodni Beli krajini.

Ivan Nemanič si prizadeva, da bi Arhiv Republike Slovenije poleg filmskega gradiva imetnikov, ki so dolžni izročiti to gradivo po zakonu, pridobil tudi večkrat zelo dragocene zbirke privatnih ustvarjalecev (npr. B. Jakac, Červinka). Dal je tudi pobudo za arhivska filmska snemanja.

Da bi obogatil filmski fond, pomemben za našo zgodovino, je tudi v tujih filmskih arhivih evidentiral filmsko arhivsko gradivo, posneto pri nas, tako Tedenske filmske preglede v Filmskem arhivu v ZRN, Institutu Luce v Rimu, v filmskem arhivu Avstrije na Dunaju, načrtuje tudi evidentiranje v Franciji.

Ivan Nemanič je zaoral ledino tudi pri postavljanju strokovnega sodelovanja z RTV, za katere filmsko gradivo je Arhiv Republike Slovenije pristojen. Ker gre za najbogatejši sodobni arhiv, predvsem dokumentarnih posnetkov, je bil potreben poseben pristop že pri evidentiranju tega gradiva. Na podlagi uspešnih začetkov pri katerih gre nedvomno tudi za njegovo zaslugo, je delo steklo.

Za delo, ki ga je opravil pri postavitvi filmskega oddelka pri Arhivu Republike Slovenije, za obdelavo filma kot dela naše kulturne dediščine in njihovo popularizacijo, je leta 1989 prejel državno odlikovanje Red zaslug za narod s srebrnimi žarki.

Svoj jubilej praznuje naš dragi kolega sredi dela, poln načrtov in snovanj za razvoj in uveljavitev slovenskega filmskega arhiva. Ob čestitkah mu želimo prevsem zdravja, da bi načrte lahko uresničil.

Marija Oblak Čarni

## Dr. Vasilij Melik – sedemdesetletnik

Dr. Vasilij Melik, redni profesor zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je 17. januarja 1991 praznoval svojo sedemdesetletnico. Profesor Melik je bil učitelj generacijam naših arhivistov, poleg tega pa je dosti svojega časa in dela posvetil tudi arhivistiki in arhivom. Temu njegovega delu je namenjen ta zapis.

Svojo pot zgodovinarja in raziskovalca je profesor Melik začel v arhivu, kot arhivist v Mestnem arhivu v Ljubljani (1945-1947). Arhiv je sicer kmalu zapustil, a je nato ves čas živo spremljal delo arhivistov in razvoj arhivov. Sam je zapisal, da še danes šteje arhivsko stroko za svojo. Zlasti aktiven je bil pri delu Arhivskega društva Slovenije. Sodeloval je že v Arhivski sekciji Zgodovinskega društva (ustanovljeni leta 1948). Bil je med ustanovnimi člani Društva arhivskih delavcev Slovenije leta 1954. Postal je društveni odbornik in leta 1959 podpredsednik društva. To funkcijo je opravljal skoraj tri desetletja, do leta 1988. Ob svojih številnih in odgovornih obveznostih je vedno našel čas za odboro seje. Z znanjem in razgledanostjo je

prispeval k reševanju arhivskih problemov. Snoval je z nami naš arhivski časopis Arhivi in edicijo Viri, pri kateri je bil tudi glavni urednik (1974 – 1985). S prispevki se je udeleževal arhivskih zborovanj, posvetovanj in drugih prireditev (– Razvoj slovenskih mest zadnjih sto let, Nova Gorica 1972, – O izdajanju statističnih virov, Ljubljana 1974, Budva 1973, – Znanost in arhivi, Ljubljana 1984). Prispeval je k strokovni in znanstveni rasti in razvoju arhivov. Vodil je raziskovalne programe (Nacionalni in socialni programi pri Slovencih), sodeloval je pri razstavah (Nacionalni in socialni programi pri Slovencih, Ljubljana 1975), katalogih (Imeli so dve domovini, Ljubljana 1988) ter drugih arhivskih publikacijah (Pomen društev v slovenski zgodovini, Varstvo arhivskega gradiva društev, Ljubljana 1986). Od leta 1987 uspešno vodi strokovni svet Arhivsko muzejske službe Univerze v Ljubljani.

Arhivsko društvo je profesorju Meliku za njegove zasluge za razvoj arhivov in društva leta 1984 podelilo priznanje, leta 1991 pa ga je sprejelo med svoje častne člane.

V spominu nam je ostal marsikateri dogodek z delovnih sestankov in sproščenih debat s profesorjem Melikom, zlasti med društvenimi odborniki. Spominjamo se dolgih razprav o imenu arhivskega časopisa, ko nas je presenetil s predlogom, naj časopis imenujemo Korenine! To je bilo nato delovno ime revije. Hvaležni smo profesorju Meliku za njegov prispevek k delu za rast in razvoj arhivov. Tudi njegova zasluga je, da se je pri nas arhivistika razvijala tako povezano z zgodovinsko vedo. V razmišljanju o znanosti in arhivih je zapisal: »Zdi se mi, da se večkrat prav po nepotrebnem trudimo iskati razlike med arhivisti in zgodovinarji. Arhivsko in zgodovinsko delo se neprestano in povsod prepletata med seboj.«

Ob jubileju mu priskrbeno čestitamo in želimo še mnogo ustvarjalnih let!

Marija Oblak-Čarni

Uredništvo portala Sistory nima soglasja avtorja za objavo članka